

betsverk, så länge de äro verkliga domstolar — ehuru det icke varit farligt, om dessa verk blott varit bureauer under Ministrar (deras första bestämmelse). Man bör icke låta leda sig af denna sammanblandning, för långt åt någondera sidan. Domaremagten måste vara oåtkomlig för godtycket (om ock endast i fråga om suspension — så tänkte den souveraine Carl XI.); men denna helgd bör icke sträcka sig till regeringens betjante och skrivvare. Den embetsman, som i det hela är *folkets* man och lagens tjänare, bör ej underkastas godtycket, därtöfve att en oriktig organisation inblandat i hans embete en egenskap af regeringens agent.

Därföre hafva ock de tänkare, som yrkat Kronans oinskränkta rätt öfver dess egenliga embetsmän, tillika yrkat skarp gräns mellan administration och domaremagt.

UTLÄNDSKA NYHETER,

Turkiet. Nästan inga nyheter af vikt, mer än den, att Bar. Strogonow ankom på Odessas redd natten mellan d. 13 och 14 Aug. Kejsar Alexander väntades dit åt trakterna, och arméen under Wittgenstein, som stod på Turkiska gränsen, ökades beständigt och öfvades i småkrig. Kosackerne, som stått i Bessarabien och utmed Moldauska gränsen, hafva fått upbrots-ordres; men man känner icke närmare deras bestämmelse. — Äfven Turkarne förstärkas i Moldau och begå där grusliga utsväfningar. Pascharne där, som fått ordres att förfölja och utrota de Grekiska corpserna, hafva begärt och fått löfte om förstärkning. Grekerne dels nedlägga vapen och gå till Österrike, dels stå kvar i små hopar, under Jorgaki.

På den bestämda dagen (d. 20 Julii) gaf Turkiska Ministären blott muntligt svar på det Ryska ultimatum, för att minska skammen af att hafva fått en dylik föreskrift. Alla fordringarnas upfyllelse lofvades, Danesi och Wasimow lössläpptes eller rättare förvist, för syn skull, med löfte att snart få återkomma, Ryska fartygen frigäfvos, allt lofvades och det skeddä förklarades skedd mot Grekerna, icke såsom Christna, utan såsom rebel-

ler. Det skriftliga svaret (hvilket blifvit directt sändt till Petersburg, sedan Strogonow vägrat mottaga det) var däremot affattadt i så allmänna och evasiva termer, att det troligen ingen verkan gör. Det innehöll: 1:o Att det redan skeddä icke varit ställt mot christna religionen, utan mot rebellerne; 2:o Patriarken var afträttad, icke såsom kyrkans öfverhufvud, utan såsom öfvertygad förrädare; våldsamheterna mot hans lik voro utöfvade af en fanatisk och tygellös pöbel och beklagades af Porten; 3:o att mellan brottsliga och oskyldiga en billig skillnad skall göras, förstås af sig sjelft, och om denna skillnad icke öfverallt blifvit noga iakttagen, bör sådant anses såsom ett från invärtes oroligheter i alla länder oskiljaktigt ondt; 4:o Porten förbinder sig att återställa de 13, mot dess vilja förstörda kyrkor och 5:o att utromma Moldau och Walaohiet, så snart de blifvit fullkomligt rensade från upror. Man hoppades, att friden skulle kunna bibehållas, oaktadt det obestämda och otillräckliga i denna förklaring (som troddes gifven, blott för att vinna tid, till dess underrättelser från Kottayhunno ankomma); men Porten skall, enligt Franska tidningar, hafva oförmodadt återtagit en del af det redan lofvade. Från Constantinopel berättas af d. 1 Aug., att underhandlingarne mellan Reis Effendi och de främmande Ministrarna då ännu fortforo och att Frankrike och England syntes arbeta gemensamt, äfvensom Ryssland och Österrike. (Strogonow utgaf, före sin afresa, ett circulaire till alla Ryska undertåter i Turkiet, att de under hans frånvaro äga vända sig till Österrikiska Internuntien i Constantinopel). Spanska Ministern, Grekernas förespråkare, handlade däremot nästan ensam, eller på sin höjd understödd af sändebuderna från mindre magter, på hvilka Porten gör föga afseende. Nederländerna hade förenat sig med Frankrike och England (hvars politik mot Grekerna synes af de på Joniska öarna utfärdade stränga förbud att taga tjenst hos dem. Deras ilska mot Engelmännerna växer äfven till en förfärlig höjd, sedan desse provianterat Turkarna i fästningarna på Morea).

I Österrike rustas med ifver. Gränsregimenterna göras mobila; 80,000 män uppställas i Siebenbürgen (under, som man förmodar, f. d. commenderande Generalen i Mähren, Frih. v. Kienmaier), 40,000 i Banatet och 30,000 i Syrmien. Utförset af gevär, krut och bly till Servien är förbudet.

Kejsar Alexanders note till Alexius Comnenus har äfven varit införd i Savoyiska tidningen.

Huru litet Turkiska regeringen kan eller vill styra pöbeln, synes af följande berättelse från Con-

stantinopel af d. 1 Aug. D. 26 Julii ankommo från Morea nyheter, dem Divan sorgfälligt dolde; men pöbeln begrep att de måtte hafva varit obehaglige; ryktet utspriddes om Grekernas fördelar, om Turkiska flottans fullkomliga förstöring o. s. v. D. 27 om mörkningen samlades mordareband och förstärktes af Janitscharer. Mer än 200 Grekiska köpmän mördades och deras bodar plundrades. Först mot aftonen begynte regeringen visa någon böjelse att styra oväsendet; men de orolige förföljdes lamt, och de få af dem, som ertappades,ingo blott bastonnade. D. 28 visade sig en gammal profet, som, ur ett ställe i Koran, förutsade rikets undergång. Pöbeln blef bestört och ursinnig, men fick ej fullborda sin lust att röfva och mörda, emedan regeringen grep till allvarsamma medel och tog profeten, som sedermera icke visat sig. D. 29 visade sig små skoekar, som mördade en och annan Grek. D. 30 uprepades samma upträden som d. 27, och regeringen visade ingen lust att göra slut på bullret. D. 31 var åter något lugnare. Regeringens liknöjdhet är orsaklig; ty de fega mördarbanden skingras, så snart den minsta väpnade magt visar sig. Det är märkvärdigt, att dessa facta förtigas eller nekas i Österrikiska tidningar, hvilkas underrettelser från Constantinopel gå till d. 31 Julii. — Förföljelserna mot de Christna äro icke blott Turkarnas verk, utan äfven de Christnas eget, i det särskilda secter förfölja hvarandra. De Catholske Albaneserne hafva dragit i fält mot Grekerna, och desse hafva på ön Tinos mördat Catholiker.

Mellan Ali och Divan hafva åter underhandlingar begynt, äfven som med Albaneschefen Ismael, hvilken hittills skonat Grekerna. Med Barbareskerna hafva underhandlingarna varit alldeles fruktlösa. — Sjöfarande, som d. 17 Aug. ankommit till Venedig från Smyrna, hafva i Scioanalen sett Turkiska flottan för ankar och fått veta, att den Grekiska beredde sig att angripa henne. Hon skall, enligt Engelska tidningar, hafva åter intagit det revolverade Samos. Ett Turkiskt fartyg, som till Marseille skulle öfverföra Turkiska Chargé d'Affaires vid Franska hofvet, Negri, blef taget af Grekerna; och Negri förklarade sig färdig att strida för deras sak.

Grekerna skola hafva fått tillåtelse att föra Rykska fanor och fälttecken; och fråga säges hafva varit om uppsättande af en egen gardes-bataillon. — En mängd Franska artilleri- och genie-officerare, i synnerhet af den fordnä levantiska divisionen, hvilka kunna Grekiska språket, gå i Grekisk tjänst. De stora Grekiska husen i Livorno äro högst fruktiga mot dem. Däremot har man i Tyskland

begynt skriva och declamera om oriktigheten af Tyska ynglingars utvandring till Grekland. Berättelserna om Student-tågen från Bonn och Leipzig äro falska, åtminstone till största delen. — Alla Grekinor på Morea hafva skänkt fäderneslandet sina dyrbarheter. — Areopagen i Athen har konstituerat sig till Greklands central-regering; och Theba, Livadia, Salona, Koda och alla orter i Phocis, Boeotien och Megara hafva formligen förklarat sin undergifvenhet. Öarne Hydra, Aegina, Salamis och Zea hafva gillat Athéns förfarande.

Pesten har visat sig bland de Asiatiska trupparna kring Constantinopel.

England. Öfver Francis's död är fällt det utslag: "öfverlagdt mord, föröfvadt af en obekant lifgardist". Vittnena hade menligen intygat, att ehuru folket kastat stenar innan soldaterna sköto, hade dock desse huggit in förut; och Francis var död af sabelhugg. Coroners Court sitta ännu (d. 28 Aug.) öfver Honeys död, och sjelfva de till vittnen kallade Magistratspersoner vittna mot lifgardet.

D. 26 anställde folket stor likbegängelse efter Honey och Francis, på Smithfields. Sheriffen Waithman hade anställt om borgare-vakt, och allt aflopp utan synnerligt oväsende, emedan ingen oroadde folket. Men vid dess återläg, då man kom midt för Cassernerna vid Knightsbridge, där portarna stodo öppna, växklades några skällsord mellan gardisterna och folket, hvarpå de förre (icke hindrade af sina officerare) störtade ut på gatan och anföll det förbigående folket. Flera af dem hade undergevär och några personer blefvo sårade, ehuru icke dödligt. Sheriffen var i fara; en soldat gjorde sig färdig att hugga ned honom. Undersökning är redan anställd om upträdet.

Portugal. Gr. Arcos är anländ och insatt i Belems torn. — Juntan i Bahia har inberättat till Cortes, att den af Konungen tillsatta regering är upplöst, då constitutionen bjuder, att icke Konungen, utan Cortes äga nämna regering. Juntas förfarande gillades. Kronprinsen har till Konungen inberättat förloppet i Rio Janeiro.

Tjurfäktingars afskaffande har blifvit föreslaget, men förkastadt, hos Cortes.

Neapel. Poerio, Petrinelli, Borelli, Arcovito, Coletta och Gabr. Pepe äro, under en Österrikisk Officers-opsigt, aförda till Trieste, för att vidare transporteras. — Morelli och Silvati (revolutionens hufvudmän) äro gripna, förklädda till Greker.

COURIEREN

FRÅN STOCKHOLM.

Måndagen den 17 September.

STATSHUSHÅLLNING.

Det stora problemet: huru skall världen se ut i en framtid? har frambragt mängden af kannstöpere. Någon gång har man imedlertid sett spåmän upstå, som, genom djup kännedom om det närvarande, förmått kasta en ljus blick in i det tillkommande. Bland dessa får utan tvifvel räknas en Tysk författare, C. F. von Schmidt Phiseldeck, som i en nyss här i öfversättning utkommen skrift: *Europa och America, eller den civiliserade världens framtida tillstånd i perspectiv*, gifvit den gamla verldsbeherskaren Europa besinningsvärda vinkar och varningar. Han bevisar af gifna facta, att America snart höjer sig till ett läge, där det afskuddar sig Europas ok, lika väl i ekonomiskt som i politiskt afseende. Han vågar sig sedan in på lösningen af de svåra frågorna: Då alla de främmande hjälpkällorna äro stoppade, då de ultramarinska skattkamarne äro förseglade, huru skall då Europa, öfverlemnadt åt sina egna krafter och sina egna tillgångar, uprätthålla sig? skall det nedstiga från sin role såsom verldsherskare? Denna sista fråga måste bejakas. Men författaren påstår ändock, att det kan bibehålla en hög role, om ock icke den första. Dess ressourcer äro stora, dess invånarens snille skall förstå att använda dem.

Dock, häldre än att i korthet framställa hans system, vilja vi anföra hans egna ord (pag. 152):

"Man säge icke: Europa är föråldrad; naturen är alltid ny och förnygrar sig beständigt inom sig sjelf; men försplittad är dess yttre förmögenhet, på ett sätt som icke låter återställa sig, och de krafter, som återstå och skola vändas på det inre, äro i tvedrägt med hvarandra, icke blott genom blodiga krig, som statsmän föra med hvarandra, utan fastmer i den eviga egenlystans strid, genom handels-egoismen och det afundsjuke sneglandet på grannarnas storhet eller tillväxt? Skall det fortgå på detta sätt, så kommer förtorkandet af alla källor för utifrån tillströmmande rikedomar att blifva högst förderligt, och det egna goda skall då aldrig komma till mognad. Ty Europa kan aldrig få tillfälle att rätt fröjda sig åt sin egen herrlighet, förrän det, med förglömmande af alla småaktiga betänkligheter, har den dristigheten att höja sig till ideen om ett Europeiskt statsförbund. Först då kunna de olycksaliga skiljemurar falla, som söndra stat från stat, eller i sjellva verket den ena lemman från den andra i en och samma kropp, eller likasom den ena vilden alltid är färdig till strid, till försvar eller anfall mot den andra. Är icke Europa, fysiskt betraktadt, blott en enda organisk kropp? Dess floder och berg — låga de

icke gemensamt genom dess länder, och svälla icke i norr och söder dess haf, som genom små pass hafva brutit sig ett utlopp i den stora oceanen, på ett sådant sätt till alla, som om de med afsigt letade sig fram till dem för deras inbördes gemenskap, och hafva icke jordens afkastningar derföre blifvit olika fördelade åt de serskilda regionerna, på det ingendera må kunna umbära den andra."

"Vi hafva deremot, genom vår förvändhet och politiska afundsjuke, annorlunda utlänt det, i trots af naturens tydliga anvisning. Vi hafva förbjudit in- och utförsel från oss till våra grannar, vi hafva tillspärrat floder och hamnar, vi hafva privilegier och monopolier för handelscompagnier, vi hafva uttänkt handels- och fabriksystemer, för att sjelfva på ett orimligt sätt frambringa hvad som för bättre pris och till bättre godhet kunde fås från grannarna, under det att det egna, som för dessa åter kunde beredas och förädlas, deremot får ligga obegagnadt, eller i rå gestalt för ringa pris bortslösas. Vår är ock frukten af ett sådant förfarande, vårt handelskrigens elände och de hemliga fiendtligheternas, vårt *smyghandelns* oväsande samt *tullförsnillingarnas*. Kuster och gränser borde deremot, såsom i det Americanska statsförbundet, stå öppna och inbjudande *), då de

*) "På de varor, som utföras från en stad till den andra, skola hvarken taxor eller afgifter läggas. Äfvenså skola icke, genom något slags handels-inrättning eller afgift, den ena statens hamnar vinna något företräde för den andras; eller skepp, som gå till eller från en stad, vara förpligtade att lägga till hos någon annan, eller till den betala någon afgift. — Ingen stat skall kunna utan Congressens samtycke lägga afgift på import eller export, undantagande så mycket, som är nödvändigt, för att vidmagt hålla dess inspectionslagar i utöfning. Den rena behållningen af alla utgifter, som i en

nu deremot bevakas at ett verkligt mensklighetens afskum, som, jemte öfverträdan af onaturliga lagar, utöfvar en inquisitorisk rättvisa, hvilken ofta, genom den tunna slöjan, som skyler connivencerna, skymfar hennes namn och således äfven bringar inconsequens i det ensidiga systemet och tillintetgör statens egennyttiga afsigter".

"Om det framgent måste fortfara på detta sätt *), så är det icke att tänka på något föryngrande inom vår verldsdel, och Europa kommer då att styckevis duka under, i den mån som America genom endragt och en laghgt fri utveckling af sina krafter befästar spiran i sin hand. Imedertid äro utsigterna för det närvarande sådana, att det mer är att hoppas ett bättre öde, än att belara motsatsen. Europa har fått erfara följderna af sin inre svaghet och yttre tvedragt, genom det skymfligaste förtryck, hvilket det fått utlärda af verldstormaren, som, blott ovillkorligt befallande öfver ett enda rike, med denna kraft anföll dem i deras isolering och eröfrade dem såsom gossen sina fogelnästen. Det har genomgått alla phantastiska författningars oförmligheter och tyckes nu villja städn vid den representativa. Men det är hos detta slags statsförfattningar eget att aldraförst rigta sin upmärksamhet på statens inre och utdöma dess hemliga bräckligheter, samt sedan äfven att ställa en helsosam motvigt

stat äro lagda på in- och utförsel, tillflyter de Förenade Staternas skattkammare, och alla sådana lagar stå under Congressens omedelbara uppsigt. Ingen stat skall utan Congressens samtycke kunna pålägga tons-afgift." — Unionsregeringens constitution. 1 Artikeln.

*) En i London nyligen uppsatt böneskrift, af en betydande del af dervarande handelsstånd, gifver den förhoppning, att det inskränkande handelssystemet i Brittiska parlamentet kommer att underkastas en allvarlig undersökning. Se Liste der Börsenhalle för den 2 Maj 1820

mot alla regeringars naturliga tendens mot det yttre. Hvad nu det första angår, så kan man väl med fog vänta sig, att de hinder, som aldramest stå i vägen för den inre välmågan, komma att undanrödjas — vi mena de lagliga olikheterna för de religions-secter, som hafva företrädesrättigheter, och dem, som äro undertryckta, olikheterna i principen för beskattning och de personliga eller vissa stånd tillkommande exemptioner från deltagandet i allmänna bördor, olikheterna i penningestocken och hvarje penningeväsendets bristfällighet, olikheterna i mått och vikt, bristen på tillräckliga communicationer, jagtförbuden å den ena sidan och den friaste utöfning af jagt å den andra, lifegenskap, så vidt den ännu äger rum under åtskilliga benämningar, såsom personal- och real-servituter eller obetalta dagsverken, accisen och tullarne, i anseende till dessas inflytande på production och handverk, jemte skrå- och handtverkskvång, som lägga kedjor på handslöjds- och konstfliten. — Men, ju längre de Europeiska staterna fortgå i detta reformerande och finna medel för olägenheternas afhjelpande, och ju mer de på ett eller annat ställe vunnit fördelar af en sådan förändring få komma till allmän kännedom, desto mer skall man komma att inse, att det hitintills rådande isolerings-systemet samt allt industrietvång paralyserat allt det goda, som i det inre kunnat utföras, genom skadlig motverkan utifrån. — Vid fullt inseende af detta allt, borde det blifva så mycket lättare att tillvägabrinda ett inbördes staternas närmande till hvarandra för befordrandet af ändamål, allmänt båtande för det Europeiska statsförbundet.

Men att sådana aldrig för varmt önskade öfverenskommelser icke måtte i sin aldraförsta början å nyo qväfvas af den

gamla politikens öfverklökhet, till ett sådant hopp berättigar oss icke allenast den nyare bättre insigten, som tyckes vara kommen regeringarne tillhanda genom en bitter pröfning och smärtsam luttring, utan äfven den motvigt, hvilken, som vi redan anmärkt, framträdte genom den friare nationalanda, den der öfverallt förspörjes, det vare sig i nya författningar eller också blott i maximer och handlingssätt, och hvarigenom herrsklystnaden och utvidgningsandan se sig gångna i förväg. Den sistnämnda torde äfven snart få sakna sitt nödvändiga verktyg, de stående härarna, så vidt nämligen, som de hitintills utgjort ett serskildt stånd, en stat i staten, hvilket nu ägt rum allt sedan Ludvig den Fjortondes tid och innerligen var förenadt med hans egen, hans tids och derpå följande tiders politik *). De värfningar, hvilka enligt det gamla Preussiska systemet, som blifvit efterhärmat i de flesta stater, gifvo nationernas styrka i stående härar en öfverdrifven spänning — dessa värfningar måste nu uphöra, dels därför, att den frie man, som på fädernejorden saknar sitt underhåll, heldre utflyttar till en fremmande, än här för en ringare sold säljer sig under utländingens fanor, dels äfven därför, att de öfver allt i kient tillstånd befintliga financerna icke äga nog tillgångar, för att underhålla dessa ostentations-härar. Af egen befolkning kommer man åter att använda ett desto ringare antal af arbetsföra män till ständigt varande krigstjenst, ju mer man behjertar det gemensamma bästa, och ju mer uteblifvandet

*) Vi anföre blott Storbritannien som ett exempel, hvars stående armée i alla tider varit i proportion den minsta, men under det sista verkligt nationala kriget anseeligt blifvit förökad. Efter fredsslutet blef den genast betydligt förminskad och kommer visserligen att ned sättas till ett ännu ringare antal.

